

Sygn. akt II CZ 64/14

POSTANOWIENIE

Dnia 6 listopada 2014 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Antoni Górski (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Krzysztof Pietrzykowski

SSA Barbara Trębska

w sprawie z powództwa A. B. i innych

przeciwko K. S. Spółce z ograniczoną odpowiedzialnością
w S.

o zaniechanie immisji,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym

w Izbie Cywilnej w dniu 6 listopada 2014 r.,

zażalenia strony pozwanej

na postanowienie Sądu Okręgowego w K.

z dnia 18 czerwca 2014 r.,

**oddala zażalenie i zasądza od pozwanej na rzecz powodów
kwotę 1 800 (jeden tysiąc osiemset) zł tytułem kosztów
postępowania zażaleniowego.**

UZASADNIENIE

Powodowie domagali się zaniechania immisji na ich nieruchomościach odorów i pyłków drewna z emitorów zakładów produkcyjnych pozwanej K. S. Sp. z o.o. z siedzibą w S., oznaczając wartość przedmiotu sporu kwotą „12 000 x 6”.

Sąd Rejonowy w S. wyrokiem z dnia 16 lipca 2013 r. uwzględnił powództwo właścicieli pięciu nieruchomości, oddalił powództwo Z. Z., właściciela szóstej nieruchomości i orzekł o kosztach procesu.

Apelację strony pozwanej, w której wartość przedmiotu zaskarżenia została określona „12 000 x 5= 60 000”, Sąd Okręgowy w K. oddalił, jako bezzasadną.

Od powyższego wyroku Sądu Okręgowego strona pozwana wniosła skargę kasacyjną, w której jako wartość przedmiotu zaskarżenia podała kwotę 60 000 zł.

Sąd Okręgowy w K. postanowieniem z dnia 18 czerwca 2014 r. skargę kasacyjną pozwanej odrzucił, jako niedopuszczalną.

W zażaleniu na to postanowienie, pozwana wniosła o jego uchylenie i orzeczenie o kosztach postępowania.

W odpowiedzi na zażalenie strony pozwanej, powodowie wnieśli o jego oddalenie i zasądzenie kosztów postępowania według norm przepisanych.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zażalenie nie zasługiwało na uwzględnienie.

Wbrew twierdzeniom skarżącej spółki, w sprawie nie zachodzi między powodami współuczestnictwo materialne. Powodowie, jak trafnie wskazał Sąd Okręgowy, występują ze sprawą opartą na jednakowej podstawie faktycznej i prawnej (art. 72 § 1 pkt 2 k.p.c.). To podobieństwo podstaw prawnej i faktycznej, usprawiedliwiające współuczestnictwo formalne, określa się często skrótowo jako podstawę „taką samą”, w odróżnieniu od współuczestnictwa materialnego, w którym wymagana jest podstawa „ta sama”. W istocie więc współuczestnictwo formalne to kilka odrębnych procesów rozstrzyganych w ramach jednej sprawy, głównie ze względów ściśle pragmatycznych (wspólne okoliczności faktyczne uzasadniają najczęściej prowadzenie jednego postępowania dowodowego, zapobiegając tym samym powstaniu rozbieżności ocen faktycznych i prawnych).

W orzecznictwie Sądu Najwyższego utrwalone jest stanowisko, że przy współuczestnictwie formalnym wartość przedmiotu zaskarżenia skargą kasacyjną

określa się odrębnie w stosunku do każdego ze współuczestników. O wartości przedmiotu zaskarżenia nie decyduje suma poszczególnych przedmiotów zaskarżenia, ale wartość każdego z nich z osobna. Przyjęcie odmiennego poglądu prowadziłoby do nieuzasadnionego zróżnicowania sytuacji stron w zakresie możliwości wniesienia skargi kasacyjnej w zależności od tego, czy wytoczono powództwo samodzielnie, czy też łącznie z innymi osobami, jak również w zakresie podyktowanego względami ekonomii procesowej skorzystania przez sąd z możliwości łącznego rozpoznania kilku różnych spraw (por. postanowienia z dnia 27 kwietnia 2000 r., I PZ 18/00, PPIPS 2001, nr 6, s. 67, z dnia 24 października 2001 r., III CZ 53/01, niepubl., z dnia 15 lipca 2004 r., V CZ 59/04, niepubl., oraz z dnia 9 lutego 2006 r., IV CSK 183/05, niepubl., z dnia 30 maja 2006 r., I CSK 142/06, LEX nr 490439, z dnia 10 lutego 2010 r., V CZ 2/10, niepubl., z dnia 20 października 2010 r., III CZ 42/10, niepubl.).

Jeżeli zatem, wartość każdego z przedmiotów zaskarżenia wynosiła 12 000 zł., to słusznie Sąd Okręgowy odrzucił skargę kasacyjną, jako niedopuszczalną.

Natomiast odnośnie zarzutu strony pozwanej dotyczącego charakteru roszczenia o zaniechanie immisji dochodzonego na podstawie art. 144 w zw. z art. 222 § 2 k.c., w orzecznictwie Sądu Najwyższego przyjmowano niejednolicie ich kwalifikacje, jako spraw o prawa majątkowe lub niemajątkowe. W postanowieniach: z dnia 19 grudnia 2002 r., V CZ 162/02 (OSNC 2004, nr 2, poz. 31), z dnia 13 listopada 2003 r., IV CK 306/03 oraz z dnia 26 września 2007 r., IV CZ 55/07 (niepubl.) przyjęto, że sprawa wywołana roszczeniem związanym z sąsiedztwem nieruchomości i wzajemnym ich oddziaływaniem w postaci immisji ma charakter sprawy majątkowej. W innych orzeczeniach (por. postanowienia: z dnia 10 kwietnia 2002 r., IV CZ 29/02, OSP 2003, nr 4, poz. 52 oraz z dnia 27 marca 2008 r., II CZ 4/08, niepubl.) Sąd Najwyższy opowiedział się za niemajątkowym charakterem sprawy obejmującej tego rodzaju roszczenie. W szczególności w postanowieniu z dnia 27 marca 2008 r., II CZ 4/08, wskazano, że o majątkowym charakterze sprawy decyduje ściśle powiązanie zasadniczego przedmiotu rozstrzygnięcia z mieniem wyrażające się w bezpośrednim wpływie rozstrzygnięcia na stan i bezpieczeństwo mienia. Jeżeli rozstrzygnięcie ma oddziaływać bezpośrednio na

sferę dóbr osobistych powoda, a tylko pośrednio na sferę ekonomiczną, sprawa ma charakter niemajątkowy.

Rozstrzygając o charakterze dochodzonego roszczenia na podstawie art. 222 § 2 w zw. z art. 144 k.c., należy mieć na uwadze przede wszystkim stanowisko samych powodów, co do ochrony jakiego rodzaju dóbr - majątkowych, czy niemajątkowych – zmierza wniesione powództwo.

Sąd Najwyższy w obecnym składzie przychylił się do najnowszego stanowiska judykatury, według którego sprawa, której przedmiotem jest rozstrzygnięcie o zasadności roszczenia o zaniechanie immisji niematerialnych dochodzonego na podstawie art. 144 w zw. z art. 222 § 2 k.c., nie ma charakteru sprawy niemajątkowej w rozumieniu art. 17 pkt 1 k.p.c. (por. postanowienie SN z dnia 22 listopada 2013 r. III CZ 55/13, *LEX nr 1431022*).

Jak wskazano w uzasadnieniu tego postanowienia, podstawą wyróżnienia kategorii praw majątkowych i niemajątkowych jest typowy interes, jaki realizują. Na podstawie tego kryterium do praw majątkowych zalicza się w szczególności prawa rzeczowe, wierzytelności opiekujące na świadczenia majątkowe, prawa majątkowe małżeńskie, a także istotną część praw kwalifikowanych jako tzw. własność intelektualna. Do praw niemajątkowych zalicza się prawa osobiste i prawa rodzinne niemajątkowe, stanowiące element stosunków między małżonkami, krewnymi, przysposobionymi i powinowatymi.

Uwzględniając powyższe, dla oceny majątkowego bądź niemajątkowego charakteru sprawy wywołanej wniesionym powództwem istotne jest, że podstawą dochodzonego powództwa stanowi art. 144 k.c. w zw. z art. 222 § 2 k.c., kreujący roszczenie praworzeczowe po stronie właściciela nieruchomości w stosunku do właściciela nieruchomości sąsiedniej. Jest to więc typowy instrument ochrony prawa majątkowego w postaci własności nieruchomości przed jego naruszeniami przybierającymi inną postać niż pozbawienie właściciela faktycznego władztwa nad rzeczą, w tym poprzez immisje. Ponadto roszczenie to nie zmierza do jakiegokolwiek regulacji stosunków niemajątkowym, lecz na bezpośredniej ingerencji w sposób korzystania z prawa własności przez właściciela nieruchomości sąsiedniej, będącej źródłem immisji. Jedynie pośrednim skutkiem orzeczenia uwzględniającego to roszczenie jest ochrona wartości niemajątkowych, w tym dóbr osobistych

właściciela i innych osób korzystających z nieruchomości sąsiedniej. W tym znaczeniu instrument ochrony prawa rzeczowego, zmierzający do ukształtowania sposobu wykonywania prawa własności nieruchomości sąsiedniej, służy także ochronie wspomnianych wyżej wartości niemajątkowych. Nie zmienia to jednak kwalifikacji sprawy jako majątkowej, gdyż jej przedmiotem nie są prawa niemajątkowe, lecz roszczenie o charakterze majątkowym.

Mając powyższe na uwadze, skoro powodowie na etapie przed Sądem pierwszej instancji jednoznacznie określili, że ich powództwo jest oparte na podstawie art. 144 w zw. z art. 222 § 2 k.c., nie było argumentów do uznania, że sprawa ma charakter niemajątkowy z tej tylko przyczyny, że jej źródłem są immisje niematerialne z nieruchomości sąsiedniej.

Mając powyższe na uwadze, na podstawie art. 398¹⁴ k.p.c. w zw. z art. 394¹ § 3 k.p.c., Sąd Najwyższy orzekł, jak w sentencji.

O kosztach postępowania zażaleniowego orzeczono na podstawie art. 98 § 1 i 3 k.p.c. oraz na podstawie § 6 pkt 7 i § 13 ust. 2 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu (Dz.U. 2013 r., poz. 461).